

Kloosterkerk – PASEN – 4 april 2021

Markus 16,1-8 – ds. Rienk Lanooy

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/BFdvrfEyc0I>

Preek

Jezus' leven eindigt op Goede Vrijdag met een vraag. De laatste woorden die hij aan het kruis uitspreekt in het evangelie naar Markus, luiden: *Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?* Vijftien hoofdstukken heeft de schrijver toegewerkt naar het desolate dieptepunt van de dood van de Messias die is omgebracht door een kongsi van aperte tegenstanders en karakterloze meelopers. Eerst had hij zijn vrienden gevraagd: *Kunnen jullie niet één uur met mij waken?* maar een antwoord van hen kreeg hij niet. En met zijn allerlaatste vraag gaat het al niet anders. Ook op Golgota wordt gezwegen. In Jezus' laatste woorden is God zoek. Als wij mensen geen antwoord hebben, geeft de Eeuwige dan nog een antwoord op deze schreeuw van verlatenheid? En hoe klinkt dat dan?

Het is eigenlijk verbazingwekkend hoe weinig aandacht de verteller geeft aan het vervolg op het lijdensverhaal. Het paasverhaal beslaat maar een paar verzen (wat er nog op volgt is er later aan toegevoegd) – Na om en nabij de 650 verzen waarin de ondergang steeds onvermijdelijker wordt, blijven er een schamele acht verzen over waarmee we het op paasmorgen moeten doen: een verhaal van een leeg graf en drie vrouwen in opperste verwarring. Moet het daarmee Pasen worden?

En toch... en toch zijn die paar verzen het antwoord van de Eeuwige op de vraag van zijn geliefde kind. *Hij is opgewekt uit de dood. Hij is niet hier* zegt een jongeman die in het wit gekleed de vrouwen toespreekt. Die begrijpen het niet, en je begrijpt wel waarom ze het niet begrijpen: als je al die hoofdstukken lang deel bent van een beweging waarmee het niet goed afloopt, vormen die acht verzen niet onmiddellijk voldoende tegenwicht. Gedane zaken nemen geen keer, zegt de volkswijsheid en die is diep ingesleten in onze ziel. Voorbij is voorbij, over is over, gedaan is gedaan.

We zien het in onze dagen in wat de cancel-cultuur is gaan heten. Wie zich onwelgevallig gedraagt / uitspreekt, wordt afgeserveerd. Vroeger heette dat een volksgericht, nu gebeurt het vooral op de Sociale Media. Je wordt niet alleen bekritiseerd (of uitgescholden), maar er wordt ook een oordeel geveld: jij mag niet meer meedoen, je bent 'af', je wordt geschrapt, geannuleerd, of gecanceld. Zangeres en influencer Famke Louise zei eind vorig jaar iets doms over de corona pandemie (#ikdoenietmeermee), en op dat moment viel iedereen zo over haar heen, dat niet alleen haar uitspraak, maar zij zelf buitengesloten werd. In bijbelse termen zou je kunnen zeggen dat de cancel-cultuur een moderne vorm van melaatsheid is. Je wordt buitengesloten, mag niet meer meedoen. Iedereen moet zijn handen van je af trekken.

Jezus is voorgoed gecanceld, hij heeft in de ogen van wie het voor het zeggen hebben de verkeerde dingen gezegd en gedaan – hij liet zich immers in met anderen die ook niet mee mochten doen – en daarom is hij 'af'. De vrienden van Jezus hebben zich daar in de tuin van Getsémané al bij neergelegd en zijn er van door gegaan. De vrouwen hielden het een stuk langer vol, maar ook zij berusten uiteindelijk in het einde van het verhaal van hun Rabbi. Met geurige balsemolie op zak, doen ze wat ze alleen nog wat ze moeten doen: de dode verzorgen op zijn laatste rustplaats. Zo lijkt alles terug te gaan naar het oude normaal, en neemt iedereen weer plaats in de tredmolen van het bestaan. En zo wordt het verhaal van de Messias teruggebracht tot gewone, alledaagse en behapbare proporties, tot de hoogte van het maaiveld van ons voorstellingsvermogen, tot de grenzen van onze verbeelding, waarvan de dood de laatste grens is die geen mens kan oversteken. De cancel-cultuur heeft zijn werk gedaan. Het vreemde is geëlimineerd, de onwelgevallige het zwijgen opgelegd. Zijn vraag blijft onbeantwoord. Een mens moet sterven en de wereld draait door.

En dan volgt in die acht verzen op de achtste dag het antwoord van de Eeuwige. Hij laat een jonge man in witte kleren het woord voeren met die ongekende woorden: *Hij is opgewekt uit de dood, hij is niet hier*. In het Grieks betekent 'jongeling' zo veel als 'hij die ontwaakt'. En met zijn aanwezigheid vertelt de jonge man dat de hemel ontwaakt (letterlijk zegt Markus: de zon gaat op) en een einde maakt aan de nacht. Een nieuw begin wordt wakker in de doodse stilte van de dood en door de harde rotsen van het graf heen. Het woord van de jongeling doet me denken aan woorden van de Britse schilder David Hockney. Hockney, 83 jaar, schildert op zijn I-Pad. Hij woont al geruime tijd in Normandië en hij maakte daar vorig jaar een serie werken over het ontluikende voorjaar in zijn tuin onder de titel: 'Do Remember, They Can't Cancel The Spring'. Het plaatje op de liturgie is er een uit de reeks. 'Onthoud dit, het voorjaar kunnen ze niet annuleren', was zijn boodschap in de eerste corona lock down toen alles – net als nu – stilstond, maar de lente toch doorbrak. Ik werd getroffen door zijn werk, de eenvoud, de primaire kracht, het elementaire; en opeens las ik zijn woorden 'they can't cancel the spring' als die van de jongeling in het graf, als een metafoor voor het paasverhaal, als een woord uit de hemel: 'Onthoud dit, Pasen gaat door!'

Bij alles wat stilstaat, versteent, wat niet verder komt dan de doodsgrens die ons gesteld wordt, – bij alles wat juist in deze lastige periode op slot is gegaan: de menselijke ontmoeting, de liefdevolle omarming, de bemoedigende hand;

- bij alles wat vastloopt in menselijk onvermogen in de politiek, juist afgelopen week, de verdeckte pogingen om 'lastige mensen' te cancelen, en de gretigheid om van de weeromstuit garen te spinnen bij de leugens waarin iemand verstrikt raakt, de onhandige slimmigheden, de leeggelopen ballonnen van het vertrouwen;
- bij alles wat als een containerschip in het Suezkanaal de doorgang van het goede leven verhindert, wat de noodzaak om de aarde te behoeden tegenhoudt, wat de vluchteling belemmert zijn plaats te vinden, wat jongeren belet bij het zoeken naar perspectief,
- bij dat alles zit daar een jonge man in het graf van voorbij die zegt: Onthoudt dit, het verhaal van de Messias gaat door. Hij leeft. Hij is opgestaan. Hij gaat verder. They can't cancel him. God heeft geantwoord. Hier is een nieuw begin gemaakt!

Feest, dus, zou je zeggen, maar zoals de vrienden van Jezus niet met zijn naderende dood konden omgaan, zo weten zijn vriendinnen geen raad met dit nieuwe begin en ontdaan en verschrikt vluchten ze weg, het verhaal uit, zonder iemand iets te zeggen. Maar de vraag daarachter is die van Markus aan ons: wat doen wij? Rennen we met de vrouwen mee, het verhaal uit, de wereld in terug naar het oude normaal?

Die open vraag aan ons, is door Markus meesterlijk opgezet in de laatste verzen van zijn evangelie. Het is immers geen verhaal met een afronding, van 'eind goed, al goed'. In het Grieks eindigt de tekst met het woordje 'want...'. Vaak gebeurt dat niet en de vraag is: zou het veronderstellen dat het verder gaat? Geen einde, maar een nieuw begin.

Hoe dan? Ik zei al: Een luttele acht verzen vormen het antwoord van de Eeuwige op de vraag van Jezus 'waarom hebt Gij mij verlaten?' Had het niet een onsje meer gekund, iets meer feestvreugde, iets meer slingers, iets meer narcissen, iets meer Pasen? Dat had gekund, maar Markus wil zeggen: dat ligt in jullie handen, lieve lezers, lieve gemeente. De woorden van de jonge man in het graf zijn niet het einde van het verhaal, zij zijn het begin, of beter: jullie zijn het begin. Pasen is het fundament dat zegt: niet de dood heeft het laatste woord, maar de Eeuwige. En op dat fundament moeten wij gaan bouwen.

Leuk, feestelijk, zeker! Maar waarom dan die vluchtende vrouwen, vanwaar die angst? Ik vermoed dat dat de angst is voor dat nieuwe begin, het nieuwe normaal, want het stelt de mens voor een vraag: hoe zal ik leven als paasmens, wat staat mij te doen, waar kan ik me aan toevertrouwen, hoe ontvankelijk worden voor God en voor mensen. Hoe kan ik weg uit die cancel

cultuur van het oordeel? Hoe komt er ruimte om aan mezelf te werken of aan een ander, of – nog lastiger – een ander aan mij te laten werken? Ben ik bereid om het verhaal van Pasen niet uit te rennen, maar telkens weer binnen te wandelen en waar begin ik dan?

Markus weet dat wel: *Ga terug naar Galilea, daar zullen jullie hem zien, zoals hij jullie gezegd heeft.* En zo zal de gemeente, zal een mens telkens weer opnieuw moeten beginnen, bij het begin, hoofdstuk 1 en achter de Messias aan moeten gaan om te horen wat hij zegt en te doen wat hij vraagt. Met Pasen worden wij weer beginnelingen, nat achter de oren van het geloof, met de vraag: hoe zal het verhaal van Jezus ons verhaal worden? Hoe wordt zijn Geest de onze, hoe zijn verrezen leven het onze? Vandaag oefenen we ons daarin met het vieren van de tafel van de opgestane Heer, wij hier en u thuis hopelijk in gedachten erbij. Wij breken het brood en delen van de wijn, zonder aanzien des persoons. Er is niemand die er niet bij hoort, er wordt niemand gecancelled en buitengesloten, er zijn geen voorwaarden vooraf, kleine lettertjes, althans zo zou het moeten zijn.

En als daar iets van doorschemert in wie wij zijn en wat wij doen, verbinden we ons met het antwoord van de Eeuwige bij monde van de wakkere jongeling. Dan wordt het Pasen, om te beginnen vandaag!

bronnen:

Geert van Oyen, De Marcus code, Kampen, Kok 2005

Alida Groeneveld (e.a. red.), *Doorns evangelie: Marcus opnieuw*, Kampen: Kok 2014

Bernard Félix, 'Marc 16,1-8: Les commencements: Le premier matin, la peur et la bonne nouvelle',

www.lire-et-dire.ch/

<https://www.royalacademy.org.uk/exhibition/david-hockney>

Gebeden

Als wij opstaan
om hier in ons hart
of thuis hardop
te zingen
het lied van de verrezen Heer
laat dan de muziek
ons verder dragen
dan dit uur en deze dag
zodat het feest van Pasen
blijft rondzingen
en wij telkens weer
opnieuw beginnen.

van het brood gegeven
en onthuld is.

Als wij opstaan
om de zegen te ontvangen
schep in ons dan
een fijngevoeligheid
hoe wij een ander
tot zegen zullen zijn
het kwade
overwinnend
door het goede.

dat zij in alle geharrewar
zicht houden
op wat goed is
en rechtvaardig is
voor mens en natuur
in deze ingewikkelde tijd
om het bijzonder
met het oog op hen
die het op eigen kracht
niet redden. Als wij opstaan
laten we onze weg
dan niet alleen gaan
maar onze naasten
meedragen in ons hart
en we denken
vandaag in het bijzonder aan...
aan hen die
verdrietig zijn...
Dat het licht van Pasen
hen zal verlichten
op de weg
die zij nu moeten gaan.

Als wij opstaan
om deel te nemen
aan de maaltijd van uw Zoon
geef ons dan
een opgewekt gemoed
en een open ons hart
voor het geheim
van ons leven
dat met het breken

Als wij opstaan
om onze weg te gaan
de wereld in
waar al die belangen
strijden om voorrang
laten we dan
de overheid gedenken
regering en
volksvertegenwoordiging

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!